

Το ταξίδι ενός τραγουδιού

/ Μουσική / Λαογραφία-Παράδοση / Μουσική

Δημήτρης Μαντζούρης, Επιστημονικός Συνεργάτης ΚΕΠΕΜ

Μπάνια Βόρειας Θράκης, 1920

Έχει βραδιάσει. Γύρω από ένα σοφρά χαμηλό, κατάχαμα, μέσα στον οντά ενός πέτρινου σπιτιού, με το φως μιας λάμπας πετρελαίου, μια παρέα σε κέφι. Ένα καβάλι βραχνό παίζει μονότονα, επίμονα, κι η παρέα τραγουδά. Κάποιος κρατά έναν τενεκέ ανάμεσα στα δυο του πόδια και τον χτυπά ρυθμικά με δυο ξύλινα κουτάλια. Οι φωνές τραχιές, γκαϊντίσιες, κουρδισμένες όλες πάνω στο φύσημα του καβαλιού. Ανάμεσα στα τραγούδια κι αυτό:

ν-Ιγώ 'μαν αρφανό παιδί, είχα και χήρα μάνα...

Κίτρος Πιερίας, 1977

Στην κουζίνα της κυρα-Τρανής Πιτσιάνη. 2-3 γυναίκες και ο μπαρμπα-Θόδωρος Πιτσιάνης με το καβάλι του όλη κι όλη η παρέα. Ο Παναγιώτης Εμμανουηλίδης, μ' ένα κασσετόφωνο, ηχογραφεί τους σκοπούς της μακρινής πατρίδας, που την άφησαν το 1925 για να ριζώσουν πια στον τόπο αυτό. Η κυρα-Τρανή τραγουδά με

τις γειτόνισσες και χτυπά τον ντενεκέ. Το καβάλι παίζει μ' εκείνο τον ίδιο βραχνό ήχο, με το φύσημα το θολό, που κουβαλά μέσα του μια ολόκληρη πατρίδα κι αμέτρητες ψυχές. Πάνω σ' εκείνη την κασέτα έμελλε να μείνει αθάνατο εκείνο το τραγούδι: «Ιγώ 'μαν αρφανό παιδί».

Κούκος Πιερίας, Νοέμβριος 2012

Βρίσκομαι στο σπίτι του κυρ-Παναγιώτη στον Κούκο, στο γραφείο του. Λίγα λόγια και σταράτα. Σκύβει, ανοίγει ένα συρτάρι και βγάζει 13 κασέτες. Παλιές αλλά προσεκτικά φυλαγμένες. Τις αραδιάζει, τις τυλίγει με μία ταινία, τις βάζει σε μία

σακούλα και μου τις δίνει. Μέσα σ' εκείνες τις κασέτες, κι εκείνη του 1977. Καθώς την ψηφιοποιούσα τις επόμενες μέρες, άκουσα αυτό το τραγούδι: «Ιγώ 'μαν αρφανό παιδί...».

Αθήνα, Ιούνιος 2021

Πάνω στον Προφήτη Ηλία, στην Ηλιούπολη, μια μέρα με φοβερό καύσωνα, μαζεύτηκε η παρέα. Στήσαμε μικρόφωνα και ξεκινήσαμε. Μας πήρε η νύχτα... Τα τζιτζίκια είχαν πια σωπάσει, όταν ακούστηκε μέσα στην ησυχία ο βραχνός ήχος απ' το καβάλι. Το καβάλι έπαιζε κι εμείς καταπόδι. Το ξέραμε το τραγούδι. Μια ολόκληρη χρονιά το τραγουδούσαμε στο Λόφο του Στρέφη.

Και κάπου εκεί, καθώς προχωρούσε κι άναβε το τραγούδι, είδα μπροστά μου εκείνο το σοφρά το χαμηλό, με την παρέα κατάχαμα, στη Μπάνα. Άκουσα το ντενεκέ και το καβάλι να παίζουν και τις γυναίκες με τις γκαϊντίσιες φωνές να τραγουδούν. Κι αναλογίστηκα το ταξίδι: Μπάνα, Κίτρος, Κούκος σ' ένα συρτάρι -ο Θεός ν' αναπαύει τον κυρ-Παναγιώτη!-, Λόφος του Στρέφη. Τώρα, θα συνεχίσει το τραγούδι να ταξιδεύει σ' ανθρώπους και γενιές...

ν-Ιγώ 'μαν αρφανό παιδί, είχα και χήρα μάνα.

Η μάνα μου με στοίχειωσε σ' έναν καλόν αφέντη.

Κι αφέντης μου κάνει χαρά, παντρεύει τον υγιό του.

Και μ' έβαλε για να κερνώ μ' ένα χρυσό ποτήρι.

Κι απ' το πολύ το κέρασμα κι απ' το πολύ το γλέντι

συντρόμαξαν τα χέρια μου κι έπεσε το ποτήρι.

Ούτε σε πέτρα έπεσε ούτε σε καλντερίμι.

Μες στις κυράς μου την ποδιά χίλια κομμάτια γίν'κε.

Και μ' έβαλαν στη φυλακή να κάμω πέντε μέρες

και παραπέσαν τα κλειδιά και κάνω πέντε χρόνια.

Λεφτοκαρυάν εφύτεψα στις φυλακής την πόρτα,

λεφτοκαράκια έφαγα, μα λευτεριά δεν είδισα.

Τραγούδι: Εργαστήρι Παραδοσιακού Τραγουδιού Ωδείου «Σίμων Καράς».

Καβάλι: Σταυρούλα Τρυφιάτη

Λαούτο: Στέλιος Κατσιάνης

Νταραμπούκα: Στρατής Σκουρκέας

Διδασκαλία: Δημήτρης Μαντζούρης

%asdfghjjjjhgfd%

<https://bit.ly/3qYwWM9>